

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Op een keer werd iemand gevraagd: ‘Wat heb je nou eigenlijk gewónnen met je regelmatige bidden tot God?’

De man antwoordde: ‘Niets... Maar laat me vertellen wat ik heb *verloren*: boosheid, ego, hebzucht, depressieve gevoelens, onzekerheid, en angst voor de dood. Soms is het antwoord op onze gebeden niet dat je iets wínt, maar dat je iets verliest - wat uiteindelijk winnen is’.

Ik vind dat een goede en toegankelijke weergave van het ‘verliezen’ en ook van het ‘jezelf verloochenen’ waar Jezus hier over spreekt.

Want dat zijn woorden hoog boven onze pet. En ook niet van onze tijd.

En toen ze nog wél van onze tijd waren - toen we met z’n allen nog zo ontzettend gelovig waren (of: moésten wezen), toen werkten zulke woorden vaak onderdrukkend. Jezelf verloochenen dat moesten vrouwen die als ze gingen trouwen hun baan moesten opgeven. Mensen in ondergeschikte posities of mensen die uit zichzelf al wat onzeker waren werden ermee klein gehouden en in hun hoekje.

Jezelf verloochenen ging ten koste van talent, ontplooiing, ontdekken wie je kán zijn. Het ging ten koste van vreugde en kleur, van bezieling en vrijheid van mensen.

Kan dat het Evangelie zijn? Kan dat het Evangelie zijn van Jezus die vanuit de liefde van God mensen die door anderen verloochend en klein gehouden worden - als ‘losers’ - *uit* de schaduw in het *licht* plaatst?

Wijst hij juist niet degenen die hén en hún levens *verloochenen* terecht?! Keert hij zich niet met alles wat in hem is tegen de mensen met een oordelende mening, in zijn tijd de hier genoemde oudsten, hogepriesters en Schriftgeleerden?

En als dat zo is, wat kan hij dán bedoelen met dat ‘jezelf verloochenen’?

Misschien kun je dát lezen uit waar ik mee begon: dat er een aantal dingen zijn die ieder van ons in het leven wel eens zou willen kwijtraken - ‘verliezen’ dus - die met ons individuele zelf te maken hebben, die ons ‘áánkleven’, namelijk: onze boosheid, ego, hebzucht, depressieve gevoelens, onzekerheid, en angst voor de dood. Dingen die onze verbondenheid met ánderen nogal in de weg staan.

Kan het zijn dat Jezus dát bedoelt met het ‘zichzelf’, dat je *dat* moet verliezen. Durven loslaten en dat je daarmee - zoals die figuur met z’n bidden - juist iets wínt.

In wat volgt noemt Jezus het: ‘je leven willen behouden’ en het per se niet willen verliezen. Als een soort krampachtigheid álles wat ‘aan je kleeft’, jouw individuele zélf, vást houden, maar uiteindelijk verlies je dan het leven *met anderen*.

Want - kijk maar één keer naar de rijdende rechter - je ego en boosheid, je eigen visie en gelijk, én ook je *angst* koste wat het kost vást houden en niet kunnen loslaten, vervreemdt je van

anderen.

Filosofe Welmoed Vlieger schreef er een paar jaar geleden over¹, ze had het over ‘zelfverloochening’ tegenover ‘zelf ponering’. Als *benadering* van het leven. ‘Vanuit het inzicht dat wat op ons *afkomt* het leven mooi en goed maakt, en niet wat we *afdwingen*; dat daden *gericht* op de ander belangrijker zijn dan *claimende* woorden’.

De theoloog Erik Borgman zegt hetzelfde net iets anders, in een discussie onlangs in Trouw² over ‘ratio’ versus ‘emoties’ bij ons, westerlingen. Hij zegt: ‘Emoties tasten het idee aan dat wij autonome subjecten zijn. En dat willen we niet. We willen *regie* houden. Regie is onze afgod. *Religie* leert ons daartegenover dat wij niet het centrum van de wereld zijn en niet bepalen wat bestaat of gebeurt.’

Dat is hier allemaal in het Evangelie aan de orde, *vér wég* van het mensen klein houden, juist door ze in de ruimte te zetten zodat ze kunnen groeien, boven hun zelfbehoud en egoïsme uit.

Maar dan moet je wel heel goed beseffen hoe je naar de mens, naar jezelf, kijkt. Wat ben ik voor een wezen? Wat geeft zin aan mijn individuele bestaan? Ben ik een eenling of hoor ik bij anderen?

Ik geloof stellig dat dit in onze tijd één van de meest prangende vragen is, tot mijn verrassing ook weer in de politiek. Precies dáár waar nota bene de christendemocratie zich aan het heruitvinden is; om überhaupt te overleven, zoals het CDA; of om het gedachtegoed her uit te vinden, zoals bij de nieuwste politieke partij van Pieter Omtzigt. De BBB laat ik er als derde toch maar even buiten. Het gaat me niet om politiek op zich.

In Trouw beschreef Stevo Akkerman³ de kern van dat denken, van die mensvisie: dat het niet gaat om ‘het individu met zijn eigenbelang’, maar om ‘de mens in verbondenheid met zichzelf, met anderen en met de omringende wereld’. Dat je mensen ziet ‘als bezielde personen die zich tot elkaar verhouden met *zórg*’.

Akkerman voegt daaraan toe: ‘Dit mensbeeld staat haaks op het dominante idee van het autonome individu, dat voortkomt uit een doorgeslagen rationaliteit. Daarin zijn mensen gereduceerd tot elkaars concurrenten in de jacht op welvaart en geluk, als ik het NSC-stuk zo mag samenvatten.’

‘Bezielde personen, die zich tot elkaar verhouden met *zórg*’. Is dat wie wij mogelijk ten diepste zijn? Is dat de ‘*ziel* die je zult *vinden* als je eerst bereid bent haar te verliezen’, zoals Jezus bedoelt?

Ineens trof me dat verband in die woorden: dat jouw *ziel* jouw *bezield* zijn is. Jouw *bezieling*. Dat je ziel is waar en wanneer je hart opengaat voor ánderen, voor het *bezielde verband*.

En jouw ziel écht, wérkelijk, *vinden* nadat je bereid bent geweest jezelf te verliézen, zoals Jezus zegt, kun je dan misschien verwoorden als: ‘ontdekken dat je te diepste zo’n persoon bént’. Een met anderen levend zorg delend mens. Dat dát jouw leven zal zijn.

---

¹ Trouw, 13 juli 2021

² Trouw, 23 augustus 2023

³ Trouw, 22 augustus 2023

Niet willen winnen, want dan verlies je. Maar kunnen loslaten en verliezen en moet je eens kijken wat je dán wint.

Het ultieme Bijbelse voorbeeld is natuurlijk Petrus zelf, die hier de rol speelt - denk ik - van *óns*, van ónze gedachten, en onze *moeite* met zulke hooggestemde woorden. Vooral als je kijkt naar dat woord ‘verloochenen’ hier.

Uit angst zichzelf te verliezen en dus om zichzelf te willen behouden verloochende Petrus zijn vriend Jezus toen die groot gevaar liep. Als de haan kraait is bij hem het inzicht begonnen te groeien dat als je niét bereid bent jezélf - je zelfbehoud - te verloochenen, je dan ánderen verloochent. En daarmee tegelijk jouw *eigen bestaan* met anderen verloochent. Dat je dan verliest...

Jezus kondigt dát lijden van hem hier aan. Lijden door toedoen van de mensen die alleen maar ‘zelfbehoud’ prediken. Zulk lijden ligt op zijn *weg* en hij wil die weg desondanks gaan - *moet* die gaan, zegt hij zelf, ‘ik kan niet anders’. En dán springt Petrus vóór hem en wil hem die weg versperren. Jezus kan zo niet vérder en dat *wil* Petrus ook niet.

Jezus bijt hem toe: ‘Ga weg, *satan*, je moet achter mij áán gaan, óp de weg gaan, niet ín de weg gaan staan. Aan Petrus de keuze.

Petrus ‘de rots’ die zichzelf midden op de weg stelt en dan juist een struikelblok wordt.

Toch is wat hij zegt ons denk ik uit het hart gegrepen. ik bedoel: het zou ook ónze eerste reactie hebben kunnen wezen. *We mijden* het lijden, schuwen het liever dan ons leven in de waagschaal te leggen voor ánderen. Daarom overal in ons land die *Stolpersteine* (struikelstenen) op onze stoepen, de herinnering aan de Joden in de Tweede Wereldoorlog die we niet durfden, konden, helpen...

Jezus noemt Petrus hier nogal scherp ‘satan’, maar niet om hem áf te schrijven, want hij nodigt hem uit die opstelling los te laten en achter hem aan te komen.

‘Satan’ doet denken aan de verzoeking in de woestijn, eerder in Mattheus. Waar - niet een mannetje met hoorntjes en drietand - maar een ‘stemmetje’ fluistert: ‘Als je zoon - een kind - van God bent, dan kun je toch een comfortabel leven hebben? Dan hoef je je toch niets te ontzeggen? Dan regel je voor jezelf toch het beste?’

Satan is niet ‘het heldere grote kwaad’ dat iedereen kan zién, maar juist het kleine kwaad, eerder: de onverschilligheid, het in onze ogen onschuldige ‘gezonde eigenbelang’, dat het goede stilletjes ondermijnt. Daar gaat het hier om.

Petrus is er - net als wij - gevoelig voor. Ja, hij werd ‘rots’ genoemd om de hoge woorden waarmee hij Jezus omschreef in de verzen hiervoor: ‘Gij zijt de Christus, de Zoon van de levende God’. En zijn gevolgtrekking hier is: zou je dan moeten *lijden*?!

Het is de misvatting - ook bij ons - dat het hoogste niets met het diepste te maken zou hebben. De hemel niet met de aarde. God niet met de mensen. De rijke niet met de arme.

Volg mij, zegt Jezus, en je zult zien dat het wel degelijk zo is.

Al is ook dat een voor ons heel *hoog* woord. Dat we alleen maar kunnen omhelzen wanneer we durven ‘verliezen’ en ‘loslaten’.

Dat daaraan tegelijkertijd ook een perspectief verbonden is. Een vertrouwen dat het ‘verlies’ en ‘het lijden’ niet jouw ultieme lot is.

Vertrouwen dat het ‘ten derde dage’ ook een overwinning is.

Moge het zo zijn - Amen.